

ELISE CLAESON

Släpp kapitalist-genen loss – det är vår!

Elise Claeson, socionom, är fri skribent och kolumnist på Svenska Dagbladets ledarsida.

Det är en jättebra gen för mitt företag, kunde den finske professorn som upptäckt en astma-gen ha sagt. Men det sa han naturligtvis inte. Fast han tänkte säkert något ditåt.
– Det är en jättebra gen för framtidens medicinutveckling, sa han i stället till DN (10.4). Upptäckten gjordes av hans forskarlag vid svenska KI, där han är professor.

I artikeln fick vi i förbigående veta att det finska företag som professorn är delägare i tagit patent på den nya upptäckten. I Finland.

Det som är bra för mitt företag är också bra för folkhälsan, dvs patienterna, kunde professorn också ha sagt. Eller tänkt.

Men i Sverige är sådana ord osägbara och sådana tankar otänkbara. Profit och vård passar inte ihop. Det är klassisk osvensk mark. Det vet varenda finländare.

Socialministern vill förbjuda landstingen att träffa nya avtal med vinstdrivna, privata akutsjukhus. Bemanningsföretag inom vården stoppas. Läkare och sjuksköterskor ska avlönas och styras direkt via landstingsbudgetar på ett (s)torsvenskt planekonomiskt sätt. Sverige är ett kapitalistiskt land som ogillar kapitalister.

Det är en jättebra gen för tillväxten, hade den finske professorn, som också är professor vid universitetet i Helsingfors, naturligtvis kunnat säga.

I Sverige är vi i dessa välfärdsstatens yttersta dagar beredda att acceptera det mesta i den heliga tillväxtens namn. Till och med en kommersialiserad astma-gen. Läkemedel är inte vård (märkligt nog) och får därför produceras av kapitalistiska företag. Staten subventionerar dessutom konsumtionen. Kapitalisterna verkar mindre kapitalistiska då.

Professorn verkar vara något så ovanligt som en professor i molekylär genetik som upptäckt sin egen kapitalist-gen. Kanske han upptäckte kapitalisten inom sig när ett affärstillfälle dök upp.

I Sverige är det si och så med entreprenörmiljön. Vi är sämst i Norden på att starta företag. Bara drygt 4 procent av den vuxna befolkningen är engagerad i »entreprenöriella aktiviteter« (Global Entrepreneurship Monitor, GEM 2003). I Finland är motsvarande siffra 6,9 procent (Norge 7,5; USA 11, 9). Professor Paul Reynolds, initiativtagare

Högutbildade förtrycker kapitalisten inom sig, trots att »alla» nu tycks vara ense om att det är i kunskaps-intensiva branscher, som t ex kvalificerad vård, som framtidens företag ska växa fram.

till GEM, förklarade vid en IVA-föreläsning att låg entreprenöriell aktivitet ofta beror på att vi saknar positiva förebilder och stöd i vår närhet. Det handlar om värderingar och kultur.

Vi svenskar känner oftast inte någon som håller på att starta ett företag eller någon som är entreprenör. Vi känner inte heller någon rik person som vill satsa pengar i ett nytt företag.

I länderna som ligger i topp ses däremot inte entreprenörskap som något läskigt eller mystiskt.

– Det är något som folk gör, log den amerikanske professorn.

För en amerikan är risktagandet en företags innersta väsen. Kapitalist-genen är en risktagar-gen. I Sverige är vi dåliga risktagare. Vi fostras till att söka trygghet som högsta mål i livet. Den

fasta anställningen är trygghetens innersta väsen.

Svenska akademiker föredrar en trygg anställning framför risktagandet som företagare. Högutbildade förtrycker kapitalisten inom sig, trots att »alla» nu tycks vara ense om att det är i kunskapsintensiva branscher, som t ex kvalificerad vård, som framtidens företag ska växa fram. Sverige ligger i topp när det gäller satsningar på forskning och utveckling, men vi är dåliga på att kommersialisera forskningsresultat. OECD menar att det är ett av huvudproblemen med svensk ekonomi. Samhällsnyttiga värden kommer inte till nytta.

Docenterna Frédéric Delmar och Johan Wiklund vid Handelshögskolan vet hur dåligt akademikernas kapitalist-gener mår. De har under elva år studerat drygt 220 000 naturvetare, ingenjörer och medicinare. Cirka 22 procent drev någon gång ett företag, oftast en sidoverksamhet till en anställning (58 procent). Över hälften lade ner företaget inom fyra år.

Men det fanns ljusglimtar i det dystra materialet. Medicinarna var oftare företagare än övriga naturvetare. Läkaren verkar ha mest kontakt med sin kapitalist-gen. Trots att han/hon verkar i en planekonomi. Kanske just därför. Han/hon vill tjäna mer pengar, stå på egna ben, utveckla en idé, använda sin kunskap, ha kul? Allt det som alltför sällan händer i Landstings-Sverige.

Trygghetsterrorn och planekonomin

tycks föda en motkraft, en kreativ motståndsrörelse. Den får kanske inte med sig alla, men tillräckligt många för att frimodigheten, risktagandet och nyskapandet kan förnya en krisande vårdparat.

En finsk genetikprofessor har visat vägen till en vårdbransch utanför vårdmonopolet.

Släpp kapitalist-genen loss! Det är vår!

Elise Claeson